

AVTOMATLASHTIRILGAN ZAMONAVIY TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA TALABALARNING AMALIY FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Choriyev Nurislam Nuritdinovich
Termiz davlat universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: *Maqolada talabalar o'rtasida avtomatlashtirilgan to'qimachilik korxonalarida ishlashga mos keladigan amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish metodologiyasi muhokama qilinadi. Amaliy faoliyatini rivojlantirish metodikasi olingan bilimlarni mustahkamlash uchun asos sifatida ko'rish mumkin.*

Kalit so'zlar: *ko'nikmalarni rivojlantirish, to'qimachilik korxonalari, virtual o'quv platformalari, virtual o'quv xonasi, interaktiv video darslar, virtual laboratoriyalar.*

Avtomatlashtirilgan zamonaviy to'qimachilik korxonalarida talabalarning amaliy faoliyatini rivojlantirish metodologiyasi aniq ta'lim muassasasi yoki dasturga qarab farq qilishi mumkin. Biroq, umuman olganda, bu to'qimachilik ishlab chiqarish muhitida yoki laboratoriyada nazariy ta'lim va amaliy mashg'ulotlarning kombinatsiyasini o'z ichiga oladi. Bu sanoatda qo'llaniladigan to'qimachilik tolalarining har xil turlari, qayta ishlash usullari va mexanizmlari, shuningdek, ushbu uskunani ishlatish va texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha amaliy ko'nikmalarni o'rganishni o'z ichiga olishi mumkin. Bundan tashqari, talabalar to'qimachilik korxonasida sifat nazorati, inventarni boshqarish va logistika kabi turli rol va mas'uliyatlarga duchor bo'lishlari mumkin. O'quv dasturi, shuningdek, to'qimachilik ishlab chiqarishida muammolarni hal qilish va qaror qabul qilish uchun real stsenariylarni taqdim etadigan amaliy tadqiqotlar, jamoaviy ish mashqlari va simulyatsiyalarni o'z ichiga olishi mumkin.

Avtomatlashtirilgan zamonaviy to'qimachilik korxonalarida talabalarning amaliy faoliyatini rivojlantirish metodikasi talabalarga avtomatlashtirilgan zamonaviy to'qimachilik fabrikalarida ishlash uchun zarur bo'lgan amaliy ko'nikma va usullarni o'rgatish va o'rgatish tizimini ishlab chiqish bilan bog'liq. Ushbu reja e'tiborga olinishi kerak bo'lgan uchta asosiy yo'nalish:

1. O'quv dasturlarini ishlab chiqish: Bu sohaning hozirgi ehtiyojlariga mos keladigan va nazariy bilimlarni va amaliy ko'nikmalarni o'zida mujassam etgan o'quv dasturini ishlab chiqishni o'z ichiga oladi. O'quv dasturi ushbu sohadagi eng so'nggi ishlanmalar bilan dolzarb bo'lishi va to'qimachilik sanoatidagi texnologik yutuqlarni hisobga olishi kerak.

Zamonaviy to'qimachilik korxonalarida talabalarning amaliy faoliyatini rivojlantirish bo'yicha o'quv dasturlarini ishlab chiqish ularni mehnatga tayyorlash, ish beruvchilar izlayotgan zarur ko'nikma va bilimlarga ega bo'lishlarini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday dasturlar to'qimachilik sanoatida uchraydigan real stsenariylarni taqlid qiluvchi amaliy tajribalarni taqdim etishga, amaliy

muammolarni hal qilish uchun ijodkorlik va innovatsiyalarni rivojlantirishga va to'qimachilik ishlab chiqarishda eng so'nggi texnologiyalardan foydalanishga e'tibor qaratishi kerak. Bunday dasturlarni ishlab chiqish va yetkazib berish bo'yicha to'qimachilik korxonalarini bilan hamkorlik qilish ularning sanoatning joriy tendentsiyalari va talablariga muvofiqligini ta'minlashga yordam beradi. Biroq, ta'lim dasturlarining o'ziga xos xususiyatlari ta'lim darajasiga (o'rta maktab, kasb-hunar maktabi, kollej va boshqalar) va dasturning aniq maqsadlariga bog'liq bo'ladi.

2. Mashg'ulotlar va ko'nikmalarni rivojlantirish: Bu talabalarga turli to'qimachilik mashinalaridan foydalanish bo'yicha amaliy mashg'ulotlar, shuningdek, ushbu sohada muvaffaqiyatli ishlash uchun zarur bo'lgan boshqa ko'nikmalarni o'z ichiga oladi. Bu simulyatsiya, amaliyot yoki shogirdlik orqali amalga oshirilishi mumkin.

Zamonaviy to'qimachilik korxonalarida talabalarning amaliy faoliyatini rivojlantirish uchun o'qitish va ko'nikmalarni rivojlantirish uchun quyidagi strategiyalar yordam berishi mumkin:

➤ Amaliyot va shogirdlikni rag'batlantirish: Talabalarning to'qimachilik korxonalarida amaliy tajriba orttirishlari muhim ahamiyatga ega. Amaliyot va shogirdlik kurslarini taklif qilish ularga sohani o'rganish va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish imkonini beradi.

➤ Sanoat mutaxassislari bilan hamkorlik: Universitetlar sanoat ehtiyojlariga mos keladigan o'quv dasturlarini ishlab chiqish uchun to'qimachilik korxonalarini va sanoat mutaxassislari bilan hamkorlik qilishlari mumkin. Bu talabalar eng dolzarb va qo'llaniladigan ko'nikmalarni o'rganishlarini ta'minlaydi.

➤ Zamonaviy texnologiyalardan foydalanishni ta'minlash: To'qimachilik korxonalarini zamonaviy texnologiyalardan foydalanadilar va talabalar ushbu texnologiyani qanday boshqarish va integratsiya qilishni o'rganishlari kerak. Sinf xonalari va tadqiqot markazlari orqali zamonaviy texnologiyalardan foydalanishni ta'minlash muhim ahamiyatga ega.

➤ Seminarlar va o'quv dasturlarini taklif qilish: Talabalar uchun qisqa kurslar va seminarlar to'qimachilik korxonalarini bilan bog'liq bo'lgan muayyan sohalarda ularning malaka va bilimlarini oshirishga yordam beradi.

➤ Muvaffaqiyatli to'qimachilik tadbirkorligi holatlari haqida ma'lumot berish: Talabalarga o'z bizneslarini yaratishga undash uchun to'qimachilik korxonalarida muvaffaqiyatli tadbirkorlik holatlari bilan tanishtirish kerak.

Umuman olganda, nazariy ta'lim va to'qimachilik sanoatidagi amaliy tajribaning kombinatsiyasi talabalarning ko'nikma va qobiliyatlarini rivojlantirish uchun foydali bo'lishi mumkin.

3. Sanoat bilan hamkorlik: Sanoat, ish beruvchilar va boshqa manfaatdor tomonlar bilan hamkorlik talabalarga zamonaviy to'qimachilik korxonalarida ishlash uchun zarur bo'lgan muhim ko'nikmalarni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan vositalar, resurslar va murabbiylikdan foydalanish imkoniyatini ta'minlashga yordam beradi. Bundan tashqari, bunday hamkorlik o'quv dasturlarini sanoat standartlariga

moslashtirish va to'qimachilik sanoati tomonidan qo'llaniladigan texnologiyalardagi har qanday yangi ishlanmalar va o'zgarishlardan xabardor bo'lish imkoniyatini beradi. Sanoat bilan hamkorlik zamonaviy to'qimachilik korxonalarida talabalarining amaliy faoliyatini rivojlantirishga katta yordam beradi. Ushbu hamkorlikni amalga oshirishning ba'zi usullari:

➤ Amaliyot va shogirdlik: Talabalar o'qish davomida to'qimachilik korxonalarini bilan hamkorlik qilib, sohada amaliy bilim va tajribaga ega bo'lishlari mumkin.

➤ Mehmon ma'ruzalari va seminarlari: Sanoat mutaxassislari to'qimachilik ishlab chiqarish va menejment bilan bog'liq turli mavzularda ma'ruzalari o'qish va seminarlar o'tkazish uchun taklif qilinishi mumkin.

➤ Qo'shma tadqiqot va loyihalar: To'qimachilik kompaniyalari talabalarga amaliy o'rganish tajribasini taqdim etadigan qo'shma tadqiqot va loyihalarni amalga oshirish uchun akademik muassasalar bilan hamkorlik qilishi mumkin.

➤ O'quv dasturlarini ishlab chiqish: Sanoat mutaxassislari to'qimachilik bilan bog'liq o'quv dasturlarini ishlab chiqish va ishlab chiqish bo'yicha ilmiy muassasalarga tegishli va dolzarb bo'lishini ta'minlash bo'yicha taklif va fikr-mulohazalarni taqdim etishlari mumkin.

➤ Sanoatga tashriflar va ekskursiyalar: Talabalar to'qimachilik korxonalariga tashrif buyurib, sanoat qanday ishlashini bevosita ko'rishlari va amaliy bilim va tajribaga ega bo'lishlari mumkin.

Avtomatlashtirilgan zamonaviy to'qimachilik korxonalarida talabalarining amaliy faoliyatini rivojlantirish uchun quyidagi metodikalarni amalga oshirish mumkin:

1. Virtual o'quv platformalari: Talabalarga virtual o'quv platformalari orqali amaliy mashqlar berish, sinovlarga tayyorlanish va o'zlarining o'quv natijalarini baholash imkoniyatiga ega bo'lishlari mumkin.

2. Virtual o'quv qo'llanmalari: Virtual o'quv qo'llanmalari orqali talabalarining internet orqali erkin o'rganishlari mumkin. Bu, talabalarga o'z vaqtlarida o'quv materialini o'rganish va ko'nikmalarni ko'paytirish imkoniyatini beradi.

3. Virtual o'quv xonasi: Virtual o'quv xonasi orqali talabalar o'zaro muloqot qilish, o'zaro fikrlashish va o'zlarining ish yoki mashqlariga yordam ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'lishlari mumkin.

4. Avtomatlashtirilgan buyruqlar: Avtomatlashtirilgan buyruqlar orqali talabalarga amaliy mashqlar belgilanadi. Shu bilan birga, talabalar mashqlarni o'z vaqtlarida amalga oshirishlari mumkin.

5. Interaktiv video darslar: Interaktiv video darslar, talabalarga amaliy mashqlarda qo'llanadigan konseptlarni o'rganish uchun yordam beradi. Bu, talabalarga amaliy mashqlarda qo'llanadigan ko'nikmalarni ko'paytirish, mashqlarni tushunish va tajriba olish imkoniyatini beradi.

6. Virtual laboratoriyalar: Virtual laboratoriyalar orqali talabalar amaliy mashqlarda ishlaydilar. Bu, talabalarga o'z vaqtlarida laboratoriya ishlarini ko'rganish,

mashqlarda ishlatiladigan ko'nikmalarni o'rganish va mashqlar bo'yicha tajriba olish imkoniyatini beradi.

Bu metodikalar, avtomatlashtirilgan zamonaviy to'qimachilik korxonalarida talabalarining amaliy faoliyatini rivojlantirish uchun foydali bo'lishi mumkin.

Avtomatlashtirilgan zamonaviy to'qimachilik korxonalarida talabalarining amaliy faoliyatini rivojlantirish bo'yicha statistik ma'lumotlar jadvali quyidagi ko'rinishda bo'lishi mumkin:

1-jadval

T/R	Statistika	Tushuncha
1	Talabalar soni	Ta'lim olgan talabalar soni
2	Talabalar o'rtacha baho	Talabalar o'quv natijalarining o'rtacha bahosi
3	Amaliy mashqlarga sarflangan vaqt	Talabalar amaliy mashqlarda qancha vaqtni aytdilar
4	Mashqlar va sinovlar soni	Talabalar qancha mashq va sinovlar bilan o'tkazilgan
5	Natijalar	Talabalar o'quv natijalarining umumiy xulosa holari

Bu jadvalda ko'rsatilgan ma'lumotlar avtomatlashtirilgan zamonaviy to'qimachilik korxonalarida talabalarining amaliy faoliyatini rivojlantirish uchun yordam beradi. Bu ma'lumotlar, talabalarining o'quv jarayonidan tashqari, o'quv jarayonlarini monitoring qilish va ta'lim jarayonlarini yangilash imkoniyatini beradi.

Umuman olganda, "Avtomatlashtirilgan zamonaviy to'qimachilik korxonalarida talabalarining amaliy faoliyatini rivojlantirish metodikasi" dan xulosa shundan iboratki, to'qimachilik sanoatida yangi texnologiyalar va avtomatlashtirishni o'zlashtirish talabalarining amaliy ko'nikma va malakalarini oshirishga, ularning mehnat qilish imkoniyatini yaratishga zamonaviy muhitda samarali.katta e'tibor berishni taqozo etadi. Ushbu metodologiya amaliy mashg'ulotlar, stajirovkalar va loyihaga asoslangan ta'lim kabi turli yondashuvlar orqali sanoat tomonidan talab qilinadigan akademik bilim va amaliy ko'nikmalar o'rtasidagi tafovutni bartaraf etishga qaratilgan. Bundan tashqari, u to'qimachilikni avtomatlashtirish texnologiyasidagi jadal yutuqlarga erishish uchun talabalar uchun akademik ta'limdan tashqari uzluksiz o'qitish va rivojlanish dasturlari muhimligini ta'kidlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. M. Iskanderova, "Development of Methodological Approaches to the Organization of Practicum at Textiles and Light Industry Enterprises," *Journal of Education and Pedagogy*, vol. 1, no. 1, pp. 42-45, Feb. 2021.
2. J. Li and Y. Guo, "Research and Practice on Talents Cultivation Mode of Textile Engineering Major Based on Industry-Academia Integration," *China Textile Leader*, no. 7, pp. 47-51, Jul. 2020.
3. Samoilov and M. Nikulnikov, "Education of Modern Textile Engineers in Russia: Problems and Solutions," *Journal of Textile Engineering*, vol. 67, no. 4, pp. 128-132, Oct. 2021.
4. N. Kafolgi and B. Patil, "Designing and Implementing Work-Based Learning in Textile Education for Industry Readiness: A Case Study," *Journal of Textile Science and Technology*, vol. 7, no. 2, pp. 1-10, Dec. 2021.
5. Minamatov, Y. E. U. (2021). Application of modular teaching technology in technology. *Scientific progress*, 2(8), 911-913.
6. Zokirov, S. I., Sobirov, M. N., Tursunov, H. K., & Sobirov, M. M. (2019). Development of a hybrid model of a thermophotogenerator and an empirical analysis of the dependence of the efficiency of a photocell on temperature. *Journal of Tashkent Institute of Railway Engineers*, 15(3), 49-57.
7. Горовик, А. А., & Турсунов, Х. Х. У. (2020). Применение средств визуальной разработки программ для обучения детей программированию на примере Scratch. *Universum: технические науки*, (8-1 (77)), 27-29.
8. Hamidullo o'g'li, Tursunov Hojiakbar, and Boymuratov Erkin Kamolovich. "IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILAR BILAN ISHLASH TAJRIBASI." *Scientific Impulse* 1.7 (2023): 648-653.